Téamaí le breithniú

Cumarsáid faoi alt 9 den Acht (Litreacha, ríomhphoist & cora poist)
Dualgais reatha faoin Acht:

- Cumarsáid a fhreagairt sa teanga ina bhfuarthas í;
- Faisnéis i scríbhinn nó leis an bpost leictreonach a eisiúint i nGaeilge nó go dátheangach.

1. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Is leor ach is gá teorainn ama a chur leis — uaireanta bím ag fanacht ar fhreagraí ó eagraíochtaí Stáit ar feadh tamaill fhada. Mar shampla, sheol mé ríomhphost chuig an Roinn Dlí agus Cirt agus Comhionannais agus ní bhfuair mé freagra go ceann bliana (mar gheall ar gur i nGaeilge a bhí an ríomhphost, dar liom).

Foilseacháin faoi alt 10 den Acht
Dualgais reatha faoin Acht:

- Doiciméid áirithe a fhoilsiú go comhuaineach i nGaeilge agus i mBéarla (m.sh. tuarascálacha bliantúla, cuntais iniúchta, tograí beartais phoiblí, ráitis straitéise srl.

2. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Is gá na cáipéisí ar nós tuarascálacha bliantúla, tograí beartais phoiblí, ráitis straitéise, srl. **agus suíomhanna Idirlín** a chur ar fáil i nGaeilge chun a chinntiú gur féidir le daoine teacht ar eolas a bhaineann le seribhísí an Stáit i dteanga an Stáit. Deirtear go minic nach léitear na cáipéisí seo i nGaeilge, agus is fíor é sin, ach ní léitear i mBéarla iad ach an oiread — cur amú ama atá ann cibé cén teanga ina bhfuil siad, ach ní chiallaíonn sin nach gá iad a bheith ar fáil i nGaeilge; is gá. Mholfainn suíomhanna Idirlín a chur leis an liosta go chomh maith de bharr go léann daoine suíomhanna Idirlín chun rochtain ar eolas maidir leis an Stáit i gcónaí agus níl siad ar fáil ach i mBéarla den chuid is mó faoi láthair.

Comharthaí, stáiseanóireacht & fógairtí taifeadta béil faoi na Rialacháin faoin Acht (I.R. Uimh. 391 de 2008)
Dualgais reatha faoin Acht:

- Cloí leis na Rialacháin maidir le húsáid na Gaeilge agus an Bhéarla ar chomharthaí, ar stáiseanóireacht agus i bhfógairtí taifeadta béil.

3. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Ní leor mar gheall ar nach mbaineann an riail seo le comharthaí bóithre ná comharthaí leictreonacha. Ba chóir an tAcht a athrú/I.R. nua a éisiúint chun comharthaí bóithre agus comharthaí leictreonacha a chur faoina réim.

Scéimeanna Teanga faoin Acht
Is iad na scéimeanna teanga croílár an Achta Teanga. Leagtar amach sna scéimeanna teanga an córas trína bhforbraíonn comhlachtaí poiblí a gcuid seirbhísí trí Ghaeilge thar thréimhse ama. Is trí na scéimeanna teanga a dhéileáiltear le húsáid na Gaeilge ar shuíomhanna gréasáin, ar bhileoga, ar bhróisiúir, ar fhoirmeacha, trí sheirbhísí teileafóin, trí sheirbhísí idirphearsanta eile, trí sheirbhísí ar líne srl.

4.(a) I do thuairimse, an bhfuil córas na scéimeanna teanga sásúil, an bhfuil sé iomarcach nó an dteastaíonn leasú air?

Níl córas na scéimeanna teanga ag obair, i mo thuairimse. Níl scéim reatha ag an gcuid is mó de na heagraíochtaí Stáit agus bíonn sé deacair don ghnáthdhuine teacht ar eolas maidir lena gcearta faoi na scéimeanna seo.

4.(b) An bhfuil malairt córais a mholfá a bheadh níos éifeachtaí agus níos éifeachtúla?

Ba chóir bunriachtanais a leagan amach do gach eagraíocht Stáit a gcaithfidh siad cloí leo i ngach cás. Ní leor na scéimeanna toisc go roghnaíonn an eagraíocht í féin na seirbhísí a chuirfidh sí ar fáil i nGaeilge.

Seirbhísí ó chomhlachtaí poiblí sa Ghaeltacht

Sa chaoi is gur féidir leis an Stát tacú le stádas agus le húsáid na Gaeilge sa Ghaeltacht, tá sé an-tábhachtach go mbeidh pobal na Gaeltachta ábalta a ngnóthaí oifigiúla a dhéanamh leis an Stát trí Ghaeilge.

5.(a) An bhfuil tú sásta leis na seirbhísí atá á soláthar trí Ghaeilge ag comhlachtaí poiblí sa Ghaeltacht?

Nílim. Nuair a bhí cónaí orm ar an gCeathrú Rua bhí orm teagmháil a dhéanamh le gach eagraíocht Stáit (ESB, an Post, Revenue srl.) chun mo chuntais a athrú go Gaeilge. Ba chóir go mbeadh Gaeilge ina theanga réamhshocraithe d'áiteanna Gaeltachta.

5.(b) An bhfuil leasuithe a mholfá a chuirfeadh le héifeachtacht agus le héifeachtúlacht na gcomhlachtaí poiblí sa réimse seo?

Gaeilge mar theanga réamhshocraithe do chách laistigh den Ghaeltacht ach amháin nuair a dhéanann an duine sin iarratas chun athrú go dtí Béarla. Bunachar sonraí comhroinnte idir eagraíochtaí maidir le rogha teanga gach duine, i.e. mar phointe eolais eile ar an gCóras UPSP (Uimhir Phearsanta Seirbhíse Poiblí).

Forálacha eile faoin Acht

Tá forálacha eile san Acht a dhaingníonn cearta maidir le húsáid na Gaeilge san Oireachtas, sna cúirteanna agus i gcóras logainmneacha an Stáit.

6. I do thuairimse, an leor na forálacha seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Is leor ach ba cheart buanseirbhís ateangaireachta a chur ar bun san Oireachtas ionas go dtugtar aird mar is cuí ar dhíospóireachtaí i nGaeilge sna meáin Bhéarla.

Comhlachtaí poiblí faoin Acht

Cuireann an tAcht dualgas ar chomhlachtaí poiblí, atá liostaithe faoin Acht, seirbhísí a sholáthar trí Ghaeilge. Tá liosta iomlán na gcomhlachtaí poiblí faoin Acht ar fáil ag www.ahg.gov.ie.

Tá na comhlachtaí poiblí seo a leanas liostaithe faoin Acht – Ranna agus oifigí Rialtais, údaráis áitiúla, ollscoileanna, institiúidí tríú leibhéal eile, coistí gairmoideachais, an Garda Síochána, an tSeirbhís Chúirteanna, na Coimisinéirí Ioncaim, Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte, gníomhaireachtaí, boird & cuideachtaí Stáit eile.

7. I do thuairimse, an bhfuil liosta na gcomhlachtaí poiblí faoin Acht cuí nó an dteastaíonn leasú sa réimse seo?

Níl an liosta cuí. Ba chóir cuideachtaí atá tar éis [cuid mhaith] airgid a fháil ón Stát, na bainc go háirithe, a chur leis an liosta. Ba chóir cuideachtaí príobháideacha a fhreastalaíonn ar chéatadán áirithe de dhaonra an Stáit a chur san áireamh chomh maith.

Oifig an Choimisinéara Teanga

Is faoin Acht a bunaíodh Oifig an Choimisinéara Teanga. Is é príomhról na hOifige ná monatóireacht a dhéanamh ar chur i bhfeidhm an Achta.

8. I do thuairimse, an bhfuil cumhachtaí agus feidhmeanna na hOifige sin dóthanach nó iomarcach agus an dteastaíonn leasuithe orthu?

Ba chóir níos mó cumhachtaí a thabhairt don Oifig i leith an tAcht a chur i bhfeidhm. Tá **neamhspleáchas** na hOifige sin ríthábhachtach i dtreo spriocanna an Achta a bhaint amach agus mholfainn gan Oifig an Choimisinéara a bhogadh ón nGaeltacht ná í a chomhtháthú le haon oifig eile mar a bhí beartaithe ag an Rialtas mí nó dhó ó shin.

Go ginearálta

9. An bhfuil leasuithe eile a mholfá ar an Acht le cinntiú gur reachtaíocht í atá oiriúnach agus cuí dá feidhm?

Mar a chur mé in iúl cheana, ba chóir cuideachtaí príobháideacha áirithe a chur le liosta na gcomhlactaí poiblí sa chás go bhfreastalaíonn siad ar chéatadán áirithe de dhaonra an Stáit — cuideachtaí móra ar nós AIB, Tesco, Superquinn, Airtricity, UPC, srl.

10. Céard iad na seirbhísí trí Ghaeilge a bhfuil éileamh agat féin orthu ó chomhlachtaí poiblí nó an gceapann tú gur cheart tosaíocht a thabhairt dóibh?

Bainim féin úsáid as aon seirbhís atá ar fáil dom i nGaeilge, ina measc, billí ó Bhord Gáis Energy, ESB Electric Ireland, cúrsaí cánach trí mheán na Gaeilge le Revenue, Faisnéis do Shaoránaigh, FSS, an Roinn Coimirce Sóisialaí, srl. Ba cheart go mbeadh gach suíomh Idirlín de chuid comhlachtaí poiblí le fáil trí Ghaeilge ina iomláine chomh maith, áfach.

11. Céard iad na constaicí nó na deacrachtaí a fheictear duit a bhaineann le seirbhísí ar chomhchaighdeán a sholáthar i nGaeilge ag comhlachtaí poiblí?

Uaireanta bíonn sé deacair teacht ar dhaoine a bhfuil Gaeilge acu chun tabhairt faoi na poist seo. Is mar gheall air sin gur chóir díriú ar ríomhsheirbhísí agus ar ghléasanna uathoibríocha atá dátheangach a fhorbairt.

12. Céard iad na leasuithe a mholfá ar an Acht le forbairt a dhéanamh ar sheirbhísí Stáit trí Ghaeilge ar bhonn éifeachtach agus éifeachtúil ó thaobh costais de?

Mholfá athrú ar chóras na scéimeanna teanga. Níl sé ag obair i gceart faoi láthair agus caithfear rud éigin a dhéanamh faoi. Maidir le héifeachtúlacht chostais, baineann an cheist sin leis na Ranna agus leis na bainisteoirí a chaithfidh foálacha an Achta a chur i bhfeidhm. Níor chóir plé leis sin san Acht féin.